

Slobodan Šnajder

Angel izginjanja

Slobodan Šnajder /
Foto: Ante Magzan

Duhovi nad mestom

Angel izginjanja hrvaškega dramatika in prozaista Slobodana Šnajderja (1948) je razkošna freska o mestu pod Sljemenom, Zagrebu, ki se začne v časih kuge in lova na čarovnice v 16. stoletju in konča s fantazmagorijo in letenjem nad sodobno hrvaško prestolnico. Šnajder v romanu s pogledom drsi po mestu in popisuje njegov razvoj, osredotočen predvsem na tiste, ki v njem začasno vladajo. Za pripovedovanje uporabi različne optike, od nezgodovinskih in s časom nezaznamovanih likov do tistih, ki jih je načel vsaj zob časa, če se jih že niso lotili politični zoprniki ali preganjalci zaradi že kakšnega vzroka, na primer narodenosti v sovražno etnično leglo.

Zgodba se od nastanka mesta, kužnih dohtarjev in obiskov v multietnični Krajini počasi preseli v metropolo in sledi njenemu razvoju in političnim premenam skozi skoraj vse prejšnje stoletje. Osrednja oseba je Anda, najdenka iz okolice Žumberka, ki se zaradi osebnih zamer in nelagodja ob ustaševem osvajanju skoraj po naključju, ob raciji, ko ponudi zaščito prevratniku, znajde med njimi. Ob tem prenoči partijskega sekretarja in mu, potem ko pade v nemilost zaradi sodelovanja v enoti Andrije Hebranga, tudi piše. Vmes pa je dolga, premarširana pot gverile, plavanje s konjem čez Nertvo, pomoč ranjencem. Medtem je hiša na Ilici, v kateri se vse dogaja in dobi tudi pripovedni glas, naseljena z ustaši in izpostavljena njihovu čiščenju in nabiranju otrok,

tudi Magnusa Otroka, ki je imel pomembno vlogo v prejšnjem Šnajderjevem romanu, *Dobi bron*. Mesto v Šnajderjevi obsežni pripovedi, ki je stkana iz fragmentov, od katerih imajo številni lastno pripovedno instanco, vrvi od prišlekov, nekateri se kmalu pokončajo zaradi nemogočih razmer in preganjanja, v njem je sanatorij za tuberkulozne bolnike, med njimi profesorja, ki od zunaj gleda na razvoj stvari in jih, oborožen s prebranim, tudi posmehljivo komentira. In je morda glavni sprožilni faktor, da se Anda, ta močna in neuklonljiva ženska, vedno znova odloči, kot se. Kljub posledicam, čeprav je dosledno na strani ponižanih in preganjanih, na koncu preganjana in izločena tudi od svojih.

Šnajder, avtor nekaterih dramskih del, ki so spodbudila silovite odzive oblasti in kulturne škanđale, uporablja mozaično pripovedno tehniko. Fresko mesta izpisuje skozi različne poglede, od zagledanega ustaša prek mučiteljev domoljubov do hiše, ki se zaveda, da je po časih najemnikov zdaj razlaščen in jo čaka umik večjim in višjim zgradbam. Vmes je zgodba o reševanju judovskih otrok in tista o protiokupacijski gverili, pri tem pa pisatelj svoje fragmente opira na zgodovinske vire in jih dopisuje. S tem se, podobno kot v Pištalovem *Mileniju v Beogradu*, mitološki začetki mešajo s preverljivimi podatki, vse zato, da bi se pokazala kompleksnost zgodovine. Oziroma krhkost posameznika nasproti njenemu neizprosному, slepemu rušilnemu valu.

Prevod Sonja Polanc,
spremnna beseda Vanesa
Mataje, Cankarjeva
založba (Moderni
klasiki, 141), Ljubljana,
2025
475 str., 44,99 €

Prebral: Matej Bogataj

Ocena: + + + +

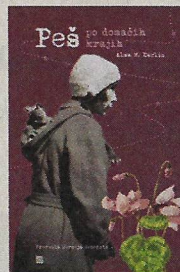
Peš po domačih krajih

Alma Karlin

Celjska Mohorjeva družba,
Celje, 2026, prevod: Jerneja
Jezernik, 39,50 €

Ocena: + + + + +

Prebral: Bernard Nežmah

Svetovna popotnica, ki je v dvajsetih letih prejšnjega stoletja prekržarila južno poloblo in obe Ameriki in kot svobodna pisateljica izdala desetine potopisnih knjig pri številnih evropskih založbah, je z enako lucidnostjo popisala potikanja po krajih blizu rodnega Celja.

Od njenega doma do Griž, pravi Google, je 17 minut z avtom, ona pa se je tja odpravila peš kot na pustolovščino. Večinoma v družbi, najsi bo psa, starega prijatelja, najpogosteje pa z gostjami, ki so prihajale iz Južne Afrike, z Baltika, iz Finske, vrag vedi, od kod vse. Danes sprejmemo goste doma, ona jih je vodila naokoli. Delo ni epopeja planinstva, ne osvajanja razdalj ali vrhov, pač pa pretanjeno opazovanje prirode in popotnih peripetij. Zato knjiga ponuja etnografsko zgodovino, sploh čudo, kako je bila dežela prepredena z železnicami, kako si v poslednjem zaselku našel gostilno in prenočišče. In modus gibanja, ko namesto GPS in kart sprašuje za smer domačine ter jasno čisto zaide, poskuša trikrat priti na vrh, za kate-rega se potem izkaže, da sploh ni bil pravi. Njen vpogled v bivanje na podeželju vodi radovednost, ki pa ni bukolična, saj ji podtikajo ponarejeno vino, jo kmet opetnajsti za nagrado, ko ji vrne izgubljenega psa, še posebej pa z ilustracijo starih časov, ko v Avstro-Ogrski poštar prinese pošto trikrat na dan oziroma ko v isti dobi potuješ prosto po Evropi – od Celja do Londona brez potnega lista – ali pa ko šofer avtobusa, ki ima ljubico v majhnem naselju ob poti, nenadoma ustavi in pusti potnike čakajoče četrte ure, medtem ko se sam ljubezensko posladka. Čtivo je obenem tudi lirika sublimnih ženskih ljubezni, včasih po več hkrati, kajpak z antipatijo do moških: »Imam čudaški način od-govarjanja na vprašanja, ki spraševalca vedno pusti v dvomih.« Kozmopolitka s svojskim potopisom minimalizma.

Romain Gary

BELI PES

ginko

Prevedla Nadja Dobnik

Hiša Poezije

info@hisapoezije.si
www.poetikon.si

JAK
JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS